

Komentaras

2015 03 27

Šiomet gyventojų vartojimo apetitas bus mažesnis

Lietuvos Statistikos departamento duomenimis, mažmeninės prekybos įmonių apyvarta (palyginamosiomis kainomis) vasario mėn. palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus išaugo 4,3 proc. Palyginti su sausio mėn. (panaikinus darbo dienų ir sezono įtaką) mažmeninės prekybos apyvarta padidėjo 1 proc.

Vasario mėnuo pasižymi ryškiu sezoniškumo veiksniu laisvalaikio prekių, drabužių ir avalynės prekyboje. Žiemos sezonui einant į pabaigą, prekybos centrai išsišluoja lentynas išparduodami žiemos laisvalaikio prekes, inventorių ir aprangos bei avalynės kolekcijų likučius, apyvartos augimą skatina įvairios akcijos, nukainojimai. Vasarį prekybininkai pristato prekių asortimentą, skirtą besiruošiantiems naujam sezonui.

Šių metų sausio-vasario mėn. įmonių, prekiaujančių maisto prekėmis apyvarta buvo 0,3 proc. didesnė nei prieš metus, o ne maisto prekėmis prekiaujančių įmonių apyvarta per metus padidėjo 2,7 proc. Bendrą mažmeninės prekybos apyvartų metinį augimą 2,6 proc. lėmė sparčiai augusios prekybos degalais apyvartos.

Nors iš pirmųjų poros mėnesių galima daryti tik preliminarias išvadas, panašu, kad šiomet vartotojai pasižymės daug prastesniu apetitu, nei prieš metus. Tam įtakos turi euro įvedimo veiksny. Numatomas euro įvedimas pernai kėlė daug nepagrįsto nerimo gyventojams, vienas iš labiausiai paplitusių mitų buvo galimas infliacijos šuolis po euro. Nenuostabu, kad tai paskatino daugelį šeimų apsirūpinti ilgalaikio vartojimo prekėmis ir paslaugomis ir gerino pernykščius mažmeninės prekybos apyvartų rodiklius. Pardavimai 2014 m. pasistiebė 5,6 proc. Labiausiai augo – 8,4 proc. per metus – mažmeninė prekyba ne maisto prekėmis. Aktyvesnė prekyba ne pirmojo būtinumo prekėmis – ne tik euro įvedimo, bet ir pagerėjusios namų ūkių finansinės padėties ir sveikesnės darbo rinkos rezultatas.

Šiomet veikia visiškai priešingos nuotaikos. Lietuvoje fiksuota defliacija įrodė, kad kainų šuolio nuogaštauta buvo visiškai be reikalo. Be to, kuklesniems mažmeninės prekybos pardavimams metų pradžioje įtakos turėjo ir techninis lito keitimas euru bei pratinimasis prie naujos valiutos. Nemaža dalis gyventojų turėjo sunkumų vertinant kainas eurais ir verčiant sumas į litus, todėl stengėsi stambesnius pirkinius atidėti vėlesniam laikui.

Tačiau bendras ekonominis klimatas vartojimui išlieka palankus. Nepaisant tvyrančio nerimo dėl karinio konflikto Ukrainoje ir Lietuvą veikiančių tiesioginio jo užkrato, vartotojų lūkesčiai gerėjo jau šeštą mėnesį iš eilės. Kovo mėnesį vartotojų pasitikėjimo rodiklis siekė -2 – tai aukščiausias lygis nuo 2007 m. pabaigos. Apklausos duomenimis, gyventojai vis geriau ir geriau vertina tiek šalies, tiek savo asmeninių finansų perspektyvas ateinančiais metais, ypač vartotojų nuotaikas skaidrino gerėjanti situacija darbo rinkoje – vis mažiau gyventojų prisibijo bedarbystės rizikos. Kad darbo rinka Lietuvoje sparčiai sveiksta, iliustruoja jos aktyvumo riksiai. Sezoniškai išlygintas nedarbo lygis Lietuvoje vasarį pagaliau išsivadavo iš dviženklės zonos ir sudarė 9,8 proc. – žemiausio lygio per pastaruosius šešetą metų. Emigracijos ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumo įbauginti darbdaviai net ir išsikvėpus infliacijos spaudimui dosniau kelia atlyginimus. Pernai metų pabaigoje vidutinis bruto darbo užmokestis šalyje buvo 5,4 proc. didesnis nei atitinkamu laikotarpiu prieš metus. Panašu, kad ši tendencija išliks ir šiais metais, nes net ir su sunkumais susiduriančios veiklos turimų darbuotojų neskuba atleisti, žinodami, kaip sudėtinga jų surasti.

Namų ūkių vartojimo kolona pernai buvo viena kertinių, į kurias rėmėsi Lietuvos ekonomikos augimas. Šiomet, eksportuojantiems sektoriams vis dar išgyvenant persiorientavimo ir prisitaikymo etapą, o investicijos atslūgus dėl vangesnio statybų sektoriaus sezono, vartotojų paklausa išliks itin svarbiu augimui komponentu. Tačiau tvyranti geopolitinė įtampa ir padidėjęs ateities perspektyvų neapibrėžtumas vers namų ūkius elgtis atsargiau, mažiau išlaidauti ir daugiau lėšų atidėti juodai dienai. Neigiamai vartojimo augimą veiks ir statistinis didelės pernai metų palyginamosios bazės efektas. Todėl pernykščių mažmeninės prekybos rezultatų pakartoti tikrai nepavyks.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyresnioji analitikė

+370 620 78373

Ekonominių tyrimų padalinys